

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію
Бобрика Валентина Олександровича «Міжнародні
економічні зв'язки громад Карпатського (Центрально-
східного) регіону Європи у процесах сталого просторового
розвитку транскордонних територій»,
поданої до захисту на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини**

Актуальність обраної теми досліджень

Процес входження України у європейський інтеграційний простір і визнання її європейськими партнерами потребує координації зусиль з розвитку співпраці з країнами ЄС і в першу чергу – сусідами України. Тому розвиток транскордонних регіонів, в рамках яких формуються інтенсивні та багаторівневі взаємодії між усіма суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва, є важливим об'єктом сучасних міжнародних економічних відносин.

Сутнісне розуміння європейського вибору України передбачає відкриття нових перспектив співробітництва з розвинутими країнами континенту, створення сильних можливостей економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це найкращий спосіб для реалізації її національних інтересів. Для України європейська інтеграція дозволяє модернізувати економіку, подолати технологічну відсталість, залучити іноземні інвестиції і новітні технології, створити нові робочі місця, підвищити конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС.

Актуалізуються питання налагодження відносин європейського сусідства; розвитку транскордонного співробітництва; фінансування проектів транскордонної співпраці; визначення перспективних напрямів прикордонної співпраці на суходолі та в басейні Чорного моря в контексті забезпечення економічної безпеки України. Поряд з цим стрімкий розвиток глобалізаційних та регіональних інтеграційних процесів базується на наскрізних міждержавних відносинах і передбачає для їх реалізації залучення різних міжнародних інструментів.

Це зумовлює актуальність та своєчасність дослідження проведеного Бобриком В.О.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Усі наукові положення, висновки та рекомендації отримані особисто автором унаслідок вдалого поєднання наукової методології, сучасних методів і прийомів обробки економічної та статистичної інформації. Більшість положень дисертації містять авторський підхід щодо вирішення окремих завдань в контексті розв'язання проблеми удосконалення міжнародних економічних зв'язків громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого просторового розвитку транскордонних територій.

Викладений у дисертації матеріал логічно поєднує теоретико-методологічні узагальнення дослідника та аналітичні розрахунки, які базуються на великому масиві статистичної інформації, поданого у матеріалах: законодавчих актів Верховної Ради України; постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України; статистичних даних Державної служби статистики України; публікаціях науковців та практиків, а також власних дослідженнях автора з удосконалення міжнародних економічних зв'язків громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого просторового розвитку транскордонних територій. Розрахунки, що подані в дисертації, переважно виконані з використанням розроблених автором підходів, що забезпечило обґрунтованість наукових положень та висновків. Представлені пропозиції та рекомендації є цілком змістовними та обґрунтованими. Їх практичну цінність засвідчує апробація на міжнародних та всеукраїнських конференціях, в роботі яких приймав участь дисертант.

Новизна результатів наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи Бобрика В.О. визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у сфері міжнародних економічних відносин, що полягає в розробці пропозицій щодо напрямків вдосконалення міжнародних економічних зв'язків громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого розвитку транскордонних територій. Найбільш вагомими результатами, що характеризують новизну і розкривають повноту та зміст дисертаційного дослідження є:

вперше розроблено концепцію інноваційного розвитку транскордонних територій, ядром якої є регіональний заклад вищої освіти, який здійснює функції інтегратора знань та інновацій у ході імплементації норм законодавства України про освіту, засад Болонського процесу, Лісабонського порядку денного та інших національних і міжнародних актів та програм інноваційної

трансформації вищої освіти, а саме: формування механізму включення університетів до соціально-економічного зростання регіонів своєї локалізації; реалізація узгоджених інтересів у системі «університет-влада-підприємництво-громада»; об'єднання можливостей та ресурсів університетів-партнерів по транскордонному співробітництву на інтегральній освітньо-інноваційній платформі заради прискорення регіонального розвитку відповідно до засад реалізації трикутника знань, що передбачає суттєве зростання частки економіки знань та інновацій у валовому регіональному продукті та набуття транскордонними регіонами статусу «learning region» за критеріями ОЕСР (с. 161-172);

удосконалено: методичні підходи до моніторингу стану розвитку транскордонного співробітництва, які на відміну від існуючих базуються на критеріях оцінки євро регіонального співробітництва (ціннісно-раціональні, ціле-раціональні, прагматичні) та засобах моніторингу й інформаційного забезпечення (статистичний аналіз, експертне оцінювання, аналіз інформації з інтернет-ресурсів та ЗМІ) (с. 61-63); інституційну компоненту сталого просторового розвитку, яка містить формальні та неформальні норми та правила, які регулюють поведінку соціальних акторів, форми організації життєдіяльності суспільства, механізми, що забезпечують відтворення європейських та національних програм регіонального розвитку і міжрегіонального економічного співробітництва та їх вплив на середовище транскордонних асиметрій (с. 35-38); підходи до реалізації євро регіонального співробітництва у формі публічно-приватного партнерства як складової Стратегії розвитку Карпатського Євро регіону, що передбачають: створення умов для впровадження позитивного досвіду розвитку інтеграційних процесів, формування міжрегіонального конкурентного середовища, створення однорідного соціально-економічного простору на основі поглиблення міжнародної кооперації праці, забезпечення ефективного використання природних ресурсів, узгодження політики регулювання потоків робочої сили, реалізація єдиної транспортної політики, формування спільної фінансової та банківської інфраструктури (с. 198-203);

набули подальшого розвитку: понятійно-категорійний апарат дослідження шляхом уточнення сутності сталого просторового розвитку громади, що забезпечує координацію міжнародних економічних зв'язків на транскордонних територіях за елементами: економічний, соціальний, екологічний, освітньо-інноваційний та враховує концепт глокалізації, у процесі якого забалансовано використовуються локальні ресурси та особливості (с. 22-37); науково-емпіричний підхід до дослідження міжнародних економічних зв'язків громад Карпатського (Центрально-Східного) регіону Європи, результатами якого є визначення нових тенденцій розвитку міжрегіонального економічного співробітництва на підставі індикаторів, які відображають результати

зовнішньоекономічної діяльності, демографії та урбанізації країн-партнерів, європейських та національних програм регіонального розвитку та демонструють необхідність розвитку регіональної глокалізації територіальних громад транскордонних територій порівняно з розвитком національних зв'язків (с. 142-150); методичний підхід до оцінки інноваційного розвитку регіону на основі коефіцієнта, який відображає тенденції спаду, нейтрального стану, розвитку та стабілізації, що дозволяє виявити розрив або закріплення міжнародних економічних зв'язків на транскордонних територіях (с. 150-153).

Характеризуючи в цілому новизну результатів наукових положень дисертаційної роботи, слід зазначити, що беззаперечна оригінальність дисертаційного дослідження полягає в обраній його проблематиці та необхідності удосконалення міжнародних економічних зв'язків громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого просторового розвитку транскордонних територій. Викладений матеріал результатів дослідження характеризується глибоким системним підходом до пошуку шляхів удосконалення міжнародних економічних зв'язків громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого просторового розвитку транскордонних територій.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації у повній мірі висвітлені в 15 наукових працях, з них 6 – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 4 – у колективних монографіях, 1 – стаття у періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Європейського Союзу, 1 – стаття в іншому виданні України; 3 – тези конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,4 друк. арк., з них 5,2 друк.арк. належить автору.

Усі наукові результати опубліковані вперше за темою дисертації та не містять опублікованих раніше в інших наукових публікаціях результатів.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертація та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не містять порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Дискусійні положення, недоліки і побажання

1. Серед конкретних перешкод на шляху міжнародного співробітництва одним з головних викликів, є брак кваліфікованих спеціалістів. Це заважає громадам Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи активніше

брати участь у міжнародній співпраці. Серед таких проблем – недостатня спроможність, відсутність досвіду, труднощі з пошуком партнерів за кордоном та недостатнє знання іноземних мов.

2. Основною характеристикою єврорегіонального співробітництва є вищий ступінь інституціоналізації структур співробітництва, тобто у взаємодії беруть участь інституціоналізовані форми транскордонного співробітництва. Тож важливою характеристикою у дисертації, крім зазначених Єврорегіонів мало би стати те, що співробітництво здійснюється з метою інтеграції в європейське суспільство й інститути та утвердження основних європейських цінностей.

3. Наявність більшого обсягу власних фінансових ресурсів громад дозволяє реалізовувати більше власних та спільних цілей, завдань і проектів. У дисертації зазначено, що низка створених ОТГ сьогодні потерпає від нестачі фінансового та людського ресурсу, що практично унеможлиблює надання суспільних послуг їх мешканцям у відповідних обсягах та якості (с. 80-82). Для вирішення зазначеної проблеми потрібно було розробити напрями розширення можливості на місцях більш активно долучатись до реалізації транскордонних проектів.

4. На стор. 47-48 дисертаційного дослідження автором вказано міжнародні нормативно-правові документи, міждержавні угоди, національне законодавство, міжрегіональні угоди, що регламентують відповідну діяльність, зокрема Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 року. Варто було б розробити пропозиції щодо змін та доповнень у згаданий нормативно-правовий акт у відповідності із сучасними реаліями.

5. Автор аналізує відповідне інституційне забезпечення транскордонного співробітництва (с. 70, 198). У цьому контексті необхідно було врахувати адміністративні, правові та економічні розбіжності між країнами-членами ЄС та Україною.

Загальний висновок

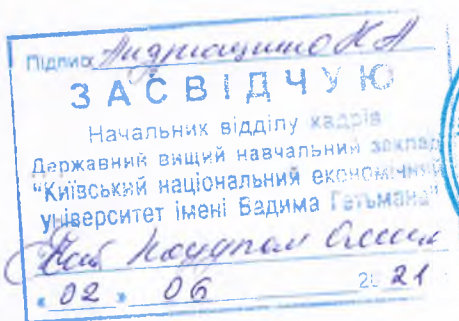
Дисертаційна робота Бобрика Валентина Олександровича «Міжнародні економічні зв'язки громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого просторового розвитку транскордонних територій» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на вельми актуальну тему. Вона містить теоретичні та методичні засади, розробки науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення міжнародних економічних зв'язків громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого просторового розвитку транскордонних територій.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота «Міжнародні економічні зв'язки громад Карпатського (Центрально-східного) регіону Європи у процесах сталого просторового розвитку транскордонних територій» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини», та вимогам пп. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167, а її автор – Бобрик Валентин Олександрович - заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент,

професор кафедри бізнес-економіки та підприємництва
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана»,
д.е.н., професор

К.А. Андрющенко



03.06.2021 р.
Лат. Бобрик Валентин Олександрович

